

TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİNDE KAPSAM DIŞI PERSONEL

Aydınlık Gazetesi, 28 Şubat 2017

Yıldırım Koç

Türkiye’de sendikal hakların kullanılmasının önündeki en önemli engellerden biri, toplu iş sözleşmelerinde “kapsam dışı personel” uygulamasıdır.

Özel sektör işyerlerinde “memur” veya “sözleşmeli personel” çalışmaz. Tüm çalışanlar “işçi” statüsündedir. Bu nedenle, işveren vekili konumundaki az sayıda kişinin dışında bulunan herkesin sendikalaşma hakkı vardır.

Ancak Türkiye’de yıllardır süregelen yanlış bir anlayışla, özel sektörde büro çalışanlarına “memur” denir ve toplu iş sözleşmelerinde “kapsam dışı personel” kabul edilir. Bu personelin sendikalaşma hakkı vardır, ancak genellikle sendikaya üye olmazlar.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın yayımladığı istatistiklere göre, 2015 yılında imzalanan toplu iş sözleşmelerinin yürürlükte olduğu işyerlerinde çalışan işçi sayısı 644.985 iken, bu işyerlerindeki sendika üyesi sayısı 492.247 idi. Aradaki 153 bin kişinin büyük çoğunluğu kapsam dışı personeldi; azınlığı ise sendika üyesi olmadan dayanışma aidatı ödeyerek toplu iş sözleşmesinden yararlanmayı tercih edenlerdi.

BANKSİS

21 Şubat 2017 günlü Aydınlik’ta Banksis Sendikası Genel Başkanı Semih Özen’in Akbank’ta asılan grev ilanı ile ilgili bir açıklaması yer alıyordu. Semih Özen, “Akbank yönetiminin toplam çalışanların yarısının toplu sözleşme kapsamı dışında tutulmasına ilişkin uzlaşmaz katı tutumunun sürdüğünü” ifade ediyordu.

Banksis ile Akbank arasında imzalanan ve 1.1.2014-31.12.2015 tarihleri arasında yürürlükte bulunan 16. Dönem toplu iş sözleşmesinin kapsam dışı personel listesi şöyleydi:

“Bütün çalışmalarını Bankaya ayırmayan kimseler ile özel sözleşmelerle çalıştırılan yerli ve yabancı Uzman ve Danışmanlar ile Genel Müdür Vekilleri, Genel Müdür Yardımcıları, Teftiş Kurulu Başkanı, Bölüm Başkanları, İç Kontrol ve Uyum Başkanı, Teftiş Kurulu Başkan Yardımcıları, İç Kontrol ve Uyum Başkan Yardımcıları, Müfettişler ve Yardımcıları, İç Kontrol Uzmanı ve Yardımcıları, Grup Müdürleri, Bölge Müdürleri, Bölge Kredi Müdürleri, Bölge Satış Yönetimi Müdürleri, Şube Müdürleri, Yöneticiler (Yönetici ve Yönetici 2), Baş Dealer, Dealer ve Dealer Yardımcıları, Yönetici Yardımcısı 1, 2, 3’ler (Bilgi Teknolojileri dahil), Hukuk Müşavirleri ve Avukatlar, Mimarlar ve Mühendisler, Koruma Güvenlik Amiri, İşyeri Hekimleri, İş Güvenliği Uzmanları hakkında bu Toplu İş Sözleşmesi hükümleri uygulanmaz.”

METAL İŞKOLUNDAN ÖRNEKLER

2015 yılında İskenderun Demir Çelik Fabrikası’nda üretimde doğrudan çalışan 3632 işçiye karşılık, 1912 idari ve teknik personel (işçi) bulunuyordu.

Türk Metal ile MESS arasında imzalanan (1.9.2014-31.8.2017) üç yıllık grup toplu iş sözleşmesinin 6. maddesinde de “müdürler, müdür yardımcıları, şefler, şef yardımcıları, mühendisler, büro personeli, müdür yardımcısı durumundaki amirler, ustabaşılar (formenler) ve teknik ressamlar”ın sözleşmenin kapsamı dışında olduğu belirtiliyordu.

ÖRNEK SÖZLEŞME

DİSK’e bağlı Maden-İş ile MESS arasında imzalanan (1.12.1976-31.8.1979) Arçelik A.Ş. (Gebze) toplu iş sözleşmesinin 3. maddesi ise bu konuda olması gereken örnektir:

“Müdürler, Müdür Muavinleri, Personel Şefi, Org.Şefi, Sosyal İşler Şefi, Nakliye Amiri, Müşavirler, işbu sözleşmenin kapsamı dışındadır. Mühendisler. Teknik Elemanlar (Ekip başılar ve diğer teknik elemanlar) ile Şefler, Şef Muavinleri, Büro Personeli ve Proje Konstrüktörlerinden üye olanlar, asgari olarak ücret, ikramiye, sosyal yardımlar ve diğer üyelerin sahip olduğu her türlü konular bakımından kapsam içinde mütalâa edilirler.”